

Anmälan till konstitutionsutskottet

Det har framkommit allvarliga brister i hanteringen av Lantmäteriets styrning, verksamhet och tillsyn. Enligt uppgifter i media har handlingar som omfattades av försvarssekretess under en längre tid hanterats på ett enligt lagen felaktigt sätt. Detta har, utifrån vad som framkommit, inneburit risker för rikets säkerhet.

I mars 2024 fick också regeringen information från myndigheten om dessa allvarliga brister i sekretessgranskningen. Trots detta vidtogs inga åtgärder från regeringens sida. Istället lär ansvarig minister, statsrådet Andreas Carlsson, låtit saken bero.

Det var först i maj 2024 som myndigheten självmant beslutade att stänga sina digitala tjänster för att på så vis stoppa säkerhetsriskerna. Det ledde i sin tur till omfattande problem för alla dem som är beroende av Lantmäteriets tjänster, såsom företag, kommuner och enskilda. Lantmäteriet är en central myndighet för samhällsbyggnadssektorn och nedstängningen av de digitala tjänsterna innebar att myndigheten gick över till manuell hantering med månadslånga köer som följd. Det har fått allvarliga konsekvenser. Också detta har regeringen informerats om av myndigheten, men inte heller detta har föranlett några åtgärder från statsrådet Carlssons sida. Regeringen har exempelvis inte gett något extra anslag till myndigheten för att lösa den uppkomna situationen.

Enligt Regeringsformen 1 kap. 4 § så är riksdagen folkets främsta företrädare. "Riksdagen stiftar lag, beslutar om skatt till staten och bestämmer hur statens medel ska användas. Riksdagen granskar rikets styrelse och förvaltning." Just granskningen av rikets styrelse och förvaltning är således en central uppgift för riksdagen. Till vår hjälp har vi olika instrument.

Undertecknad har, liksom andra ledamöter, ställt frågor till statsrådet om det inträffade. För enskilda ledamöter har det dock framstått som svårt att under förra året få klarhet i det inträffade då ministrarnas svar – även till media – varit undflyende och saknat konkretion. Jämför exempelvis svaret på min fråga 2024/25:547.

Vid ännu ett försök att få svar, så svarade ministern nu i januari något mer utförligt (se svar på min fråga 2024/25:687), men även detta svar väcker nya frågetecken. Ministern anger bland annat att regeringen *"tidigt säkerställt att myndigheten inte bedömde att regeringen borde vidta någon åtgärd utöver de myndigheten själv vidtagit för att hantera uppmärksammade brister."*

Enligt svaret vilar alltså regeringens bedömning att inte agera – på att Lantmäteriet själva *"inte bedömde att regeringen borde vidta någon åtgärd"*. Ministern svarar alltså att han delade myndighetens bedömning. Jag vill erinra om att detta alltså rör en myndighet där det senare visade sig att bedömningarna som gjorts var så felaktiga så att generaldirektören fick lämna.

Det är naturligtvis orimligt att ansvarig minister motiverar regeringens icke-agerande med att den myndighet, där allvarliga brister framkommit, inte själva tyckt att regeringen ska göra något. Det framstår som uppenbart att statsrådet har brustit i sin tjänsteutövning, men utifrån den bristfälliga möjligheter vi som ledamöter har haft att kunna granska rikets styrelse i detta ärende hemställer jag till konstitutionsutskottet att granska statsrådet Andreas Carlssons tjänsteutövning och vad som förevarit. Efter den tid jag som ledamot i civilutskottet har sökt få klarhet i det inträffade har jag kunnat se att särskilt följande frågor är av central betydelse, men det finns säkert flera:

1. Vilken information fick statsrådet Carlson och när? Statsrådet Carlson har ansvar för regeringens styrning och tillsyn av Lantmäteriet. Statsrådet informerades *åtminstone* i mars 2024 om de allvarliga bristerna, men fick han också information tidigare? Vad fick han för information efter mars 2024, och när?

2. Trots att statsrådet Carlson fick information om de allvarliga bristerna redan i mars 2024 valde han att inte vidta några åtgärder förrän långt senare. Vad motiverade denna senfärdighet? Underlåtenheten att agera framstår som en brist i tjänsteutövningen.
3. Trots att ministern också informerats om nedstängningen som skapade andra problem för samhällskritiska aktörer, så vidtogs inga särskilda åtgärder av regeringen. Vad motiverade denna senfärdighet? Underlåtenheten att agera framstår som en brist i tjänsteutövningen.
4. Regeringen har uttalat att Lantmäteriet inte ansåg att regeringen behövde vidta några åtgärder, och detta har av ansvarigt statsråd använts som förklaring till att regeringen inte heller vidtog åtgärder. Är detta ett arbetssätt som regeringen och statsrådet Andreas Carlson tillämpar generellt när det uppkommer allvarliga säkerhetsbrister, eller andra problem, på en myndighet? Hur kan det anses rimma med den svenska förvaltningsmodellens ordning mellan regeringen och myndigheterna? Det framstår som en brist i tjänsteutövningen att ministern ”skyller” på myndigheten för att han själv inte har agerat.
5. När riksdagen har försökt få information från regeringen om det inträffade har svaren varit undvikande och saknat konkretion. Detta försvårar riksdagens arbete enligt regeringsformen. Vilken ordning har regeringen för att tillse att riksdagen och dess ledamöter får svar på de frågor som ställs, och att det inte ska krävas upprepade frågor eller KU-anmälningar för att få svar? Det framstår som en brist i tjänsteutövningen att det varit så svårt för oss ledamöter att få information om det inträffade.

Med anledning av ovanstående vill jag anmäla statsrådet Andreas Carlson till konstitutionsutskottet för granskning av hans tjänsteutövning med anledning av det inträffade.

Vänlig hälsning,

Denis Begic
Riksdagsledamot (S)